

різновид — *карпатська дрімба*, яка має нижчий від гуцульської дрімби стрій. Крім того, карпатська дрімба має свій різновид *подвійна дрімба*, яка характеризується більш складною технікою звукобудування.

Цікаво, що традиційна (гуцульська) дрімба вважається жіночим інструментом. Навіть існує вираз — *кожна друга гуцулка уміє в дрімбу*. Народна традиція приписує дрімбі здатність зцілювати своєю характерною вібрацією, яка передається на організм людини. Відомий в Україні майстер дрімб Дмитро Дзюба кожному зробленому власноруч інструменту дає власну назву: Лотос, Ельф, Мамай, Хмара тощо. Він виготовляє інструменти з міді, чорного металу або нержавіючої сталі.

Часто варгани асоціюються виключно зі стародавньою народною традицією. Але сучасна музична культура все частіше обертається до своїх джерел, щоб відшукати свою неповторну тотожність. І в сучасній музичній практиці композитори і виконавці (в основному народного стилю і стилю рок) звертаються до цього характерного інструменту в пошуках неповторного звучання. В Україні варган знайшов своє місце в композиціях гуртів *Чур, НАСПУД, ДрімбаДаДзига*.

Українська дрімба також несе в собі, крім притаманих народному інструменту ознак музичної культури українського народу, ще й ознаки спадкоємності поколінь і символіку незламності народу протягом всієї історії України.

С. Романенко

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ СТАНІСЛАВА ЛЮДКЕВИЧА

S. Romanenko

RETHINKING THE CREATIVITY OF STANISLAV LIUDKEVYCH

Поточний, 2024 рік — не ювілейний, але достатньо вагомий для біографії українського композитора: у січні відзначили 145 років з дня народження, а у вересні згадаємо 45-ту річницю від дня смерті митця. Так, насичене життя тривалістю 100 років, що не є поширеним явищем для творчої особи; життя на Батьківщині, але в різних державних утвореннях з різними політичними режимами. Був навіть учасником Першої світової війни у лавах австрійської армії (перебуваючи на цей час у статусі доктора мистецтвознавства та директора Львівського вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка).

Станіслав Людкевич вважається першим професійним музикантом Галичини, хоч і здобував музичну освіту практично самотужки в родині від матері та вільним слухачем у навчальних закладах Львова та Відня. Численні енциклопедії, довідники, Wikipedia тощо розкривають багатогранність його постаті: композитор, диригент, піаніст, фольклорист, педагог, публіцист, громадський діяч.

Він, безумовно, видатний діяч музичного мистецтва. Має найвищі нагороди та творчі звання УРСР та СРСР (оскільки останні 40 років життя — за радянської влади). Та чи дійсно отримав Людкевич визнання широкого загалу, чи оцінений за заслугами? Це питання особливо актуально наразі за часів затвердження національної ідентичності.

Враження власного досвіду. Здається, у програмах циклу навчання «музична школа — училище — ВНЗ» Станіславу Людкевичу не надавалося багато уваги (треба зазначити, що мова йде про той самий, радянський, період, де українській музичній культурі приділялося значно менше годин); згадуються хоріві твори на тексти

українських авторів та обробки народних пісень. Вже самотійно в професійній діяльності дізнавався про симфонічний та камерно-інструментальний жанри.

А послухати наживо було складно, бо ці твори Людкевича рідко входили до репертуару. Яскравий епізод пам'яті: виконання на скрипці Ольгою Рівняк з Києва п'єси «Чабарашка». Здавалося, що цей композитор з дуже далекого краю.

Такий повільний культурний обмін між заходом та сходом тягнувся роками, але історія нас всіх дуже потужно сколихнула. Несподівано отримав можливість більш глибоко торкнутися цієї особистості.

Волею долі став переселенцем та провів сім місяців у Львові. На щастя, небайдужі місцеві діячі культури дбали про дозволя гостей і організували через соціальні мережі декілька груп для можливості відвідувати театральні-концертні заходи, музеї, виставки, екскурсії; що виявило певну зацікавленість мешканців півдня та сходу до вивчення історичної та культурної спадщини. Засвідчую, що музика українських авторів, Станіслава Людкевича зокрема, виконується набагато частіше.

Водночас і у Львові вважають митця недооціненим. Здавалось би, на його честь названий фаховий музичний коледж, концертна зала філармонії, вулиця; у його будинку створено меморіальний музей; похований на Личаківському цвинтарі, де встановлено пам'ятник в образі Прометея.

Будинок-музей наче досі зберігає відчуття присутності господаря. Скромний побут, затишно; все необхідне для творчості. Музикознавча та нотна бібліотека, рояль "J. Fritz & Sohn, Wien" з поживкоюю клавіатурою. Працівники з теплою розкажуть про декілька кумедних історій, у які потрапляв Сяся (так Станіслава називали близькі). Часто влаштовують концерти як учнівські, так і професійних музикантів. І залюбки пригоспають всіх смачними плодами двох яблунь, що пам'ятають дух видатного діяча. Це відношення до людських якостей Станіслава Людкевича. Казав правду у вічі, критикував радянську владу; відстоював творчість Дениса Січинського, Михайла Вербицького; чи не єдиний намагався захистити від арешту Василя Барвінського.

Однак влада хоч і не чіпала фізично, але нищила морально. Багато творів критикували, заборонили (навіть «Кавказ» і «Заповіт», за які пізніше все ж отримав Шевченківську премію); тираж збірки статей вилучали, дисертацію німецькою мовою 70 років не згадували. Критика часів незалежності докоряє радянщиною Людкевичу, не відкриваючи партитур; а він, як інтроверт, закладав свої думки набагато глибше в музику.

Найцінніша та переважно невідома частина творчості Станіслава Людкевича — 20–30-ті роки, а це ж модерністські течії. Творча спадщина вражає кількістю та багатоманітністю жанрами. Директор та диригент Львівського будинку органної музики Іван Остапович опікується популяризацією творів українського митця. Засновано фестиваль «ЛюдкевичФест», записали диски із деякими симфоніями. Бракує повного зібрання як теоретичної, так і музичної спадщини.

Думаю, є можливість і музикознавців, і виконавців для переосмислення значення творчості Станіслава Людкевича, зважаючи на актуальність героїко-патріотичного спрямування монументальних творів.